



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No7



ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 288 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyulda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.



MUNDARIJA

Suv tarkibining wireless waterlight qurilmasi ishlashiga ta'siri va iqtisodiy samaradorligini matematik model asosida tahlil qilish.....	14
Kungiratbay Sharipov, Ma'ruf Nurmanov	
O'zbekistonda aholi ish bilan bandligini oshirishda davlatning roli	20
Juraqulov Baxrimurod Ilxomovich	
BIM texnologiyasi: zamonaviy qurilish sohasida samaradorlik va shaffoflik omili	26
Usmonov F.B., Rajabova A.Sh.	
Nodavlat oliy ta'lim muassasalarida marketing faoliyati samaradorligini oshirish metodologiyasini takomillashtirish	31
Yuldashov Isomiddin Sidiqov	
Korxonada iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda diversifikatsiya strategiyasining roli.....	35
Alimatova Shoxsanam Abdumalik qizi	
Модели совместного развития человеческого капитала и искусственного интеллекта в цифровую эпоху	40
Явкачев Шохзод Зайниддин углы	
Navigating sustainable development: management challenges and solutions in the oil and gas sector	49
Kudratkhodjaeva Ziyoda Kamol kizi	
Banklarda moliyaviy barqarorlikning nazariy asoslari.....	56
Djalilov G'ayrat Qaxramanovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda turizm industriyasidan foydalanishda xorijiy mamlakatlar tajribalari	66
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich	
O'zbekistonda barqaror davlat qarzi siyosatini shakllantirishning ustuvor yo'nalishlari	71
Sayfutdinov Xasanboy Dilshodovich	
Международный опыт сельскохозяйственного налогообложения и возможности его применения в узбекистане.....	76
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
Economic analysis and development strategy of the composites market in the regions of Uzbekistan	81
S.S.Sidiqov, A.A.G'ulomov, B.R.Tillayeva	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mustaqillikning kutilayotgan istiqbollari va hozirgi natijalari.....	88
Muxamedov Ravshan Zafarovich	
Elektron tijoratni soliqqa tortish mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	93
Homidov Baxtiyor Rahimberdievich	
Investitsion jozibadorlik konsepsiyasi va uning strategik ahamiyati.....	99
Otaboyev Axmed Maxsudbek o'g'li	
Beomeditsina signallarini xaar veyvletlari va bo'lak veyvletlari yordamida raqamli ishlash	105
Uraqov Shokir Ulashovich	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirishning ahamiyati, tartibi va takomillashtirish yo'llari.....	112
Istamova Sojida Kaxarovna	
The role of all kinds of transports (road, rail, air, and water) in the modern enhancement of tourism logistics in Uzbekistan	117
Egamberdiyeva Yulduz, Turdiyeva Maftuna	
Sanoat korxonalarida kapitalarini samaradorligini oshirishning baholashning zamonaviy usullarining xususiyatlarida nazariy va amaliy farovonlik sari	126
Muradov Botir Xayat	
Инструменты планирования урбанизации: методика анализа планового распределения средств в программе «обод махалля» на основе балльной оценки	136
Салимова Юлдуз Исаковна	
Socio-economic aspects and contemporary theories of higher education finance	141
Karlibaeva Gulshat	



Transformatsiya jarayonida innovatsion bank xizmatlarini rivojlantirish yo'llari.....	147
Absamatov Anvar Ergashovich	
Перспективы цифрового развития сектора материального производства.....	153
С. И. Протасеня, Г. Ж. Аллаева	
«Sustainable logistics practices. Minimizing carbon emissions in global supply chains»	161
Suleymonova Ezoza, Alimova Bonu	
Analyzing the need for Tourism logistics development in Uzbekistan	169
Nigmatova Malika	
Management strategies for sustainable tourism development in emerging destinations (a case study of Samarkand, Issyk-kul, and Khiva).....	177
Sabina Uroкова	
Qashqadaryo viloyatida turizm sohasini strategik rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy asoslari va ularning qo'llanilishi.....	184
Daminova Barno Esanovna	
Опыт турции в управлении миграционными кризисами	189
Бегматов Хусанбек	
Bulutli texnologiyalar orqali korxonalar buxgalteriya tizimini raqamlashtirish va samaradorlikka erishish.....	193
Soibov Nozimbek Faxriddin o'g'li	
Barqaror rivojlanish doirasida jismoniy shaxslarni kreditlash tizimini isloh qilishning institutsonal asoslari.....	197
Xalekeyeva Zoya Pirniyazovna, Akmal Abdurahmonov Nurmamatovich	
Moliyaviy outsorsing xizmatlari bozori rivojlanishini takomillashtirishning swot tahliliga asoslangan innovatsion mexanizmlari	202
San'atbek Komilovich Salayev, Umidbek Komiljanovich Babajanov	
Transformatsiya jarayonlari sharoitida iqtisodiyot tizimi faoliyati va prognozlashning nazariy asoslari	214
Alimov Fazliddin Xalimovich	
Пути совершенствования подхода к финансированию проектов, реализуемых на принципах промышленной кооперации.....	220
Котов В.А., Шадиева Д.Х.	
Yuksalish salohiyatini yuksaltirishda boshqaruv xodimlari qobiliyatidan foydalanish masalalar	225
Ayubxon Qutbiddinov Bosit o'g'li	
Bank xizmatlari ommabopligini oshirish yo'llari.....	228
Kasimova Muxlisa Anvar qizi	
Chemical industry in Uzbekistan: challenges and development	235
Kudaynazarova Dilnaz Koshkarbaevna	
Samarqand viloyatida tabiiy turistik resurslardan samarali foydalanish usullarini takomillashtirish orqali bandligini oshirish imkoniyatlari.....	240
Rabbimov Muhriddin Musoqul o'g'li	
Globalashuv sharoitida ekologik xavflarni kamaytirishda yashil iqtisodiyotning ahamiyati.....	246
Xolbekova Feruzaxon Rasulovna	
Qibray tumanining 2021–2023-yillarda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish holati.....	249
Siddikov Alisher Ismoilovich	
Davlat xaridlari tizimida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish: xalqaro tajribalar tahlili	253
Majidov Nizom Baxramovich	
Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi.....	259
Ermatov Nosir Tohirovich	
Aholi farovonligi darajasiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlarni ekonometrik baholash	265
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Allamurodova Zuxra Alibekovna	
Сектор услуг как стратегический фактор структурной трансформации экономики Узбекистана.....	272
Кадыров Абдурашид Маджидович, Ахмедиева Алия Тохтаровна	
O'zbekistonda valyuta kursini shakllanish holati prognozlari.....	280
Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li	



O'ZBEKISTONDA VALYUTA KURSINI SHAKLLANISH HOLATI PROGNOZLARI

Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot unversiteti
Akademik faoliyatni tashkil etish bo'limi bosh mutaxassisi
samandarovzuxriddin@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekistonda valyuta kursining shakllanishiga ta'sir etuvchi asosiy ichki va tashqi omillar hamda ularning o'zaro bog'liqligi ko'p omilli ekonometrik model orqali tahlil qilingan. Inflyatsiya, real yalpi ichki mahsulot, qayta moliyalash stavkasi, tashqi savdo balansi va oltin-valyuta zaxiralarining dinamikasi asosida valyuta kursining prognoz ko'rsatkichlari ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari valyuta kursini barqarorlashtirishda Markaziy bankning moslashuvchan pul-kredit siyosati, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish va dollarlashuv darajasini kamaytirish muhim ahamiyat kasb etishini ko'rsatdi. Model asosida 2025–2030-yillarga mo'ljallangan prognozlar keltirilib, ularning iqtisodiy siyosatga ta'siri tahlil qilindi.

Kalit so'zlar: valyuta kursi, inflyatsiya, real YAIM, qayta moliyalash stavkasi, tashqi savdo balansi, oltin-valyuta zaxiralari, ekonometrik model, prognozlash, O'zbekiston, pul-kredit siyosati, dollarlashuv.

Abstract: This article analyzes the main internal and external factors affecting the formation of the exchange rate in Uzbekistan using a multi-factor econometric model. Based on the dynamics of inflation, real gross domestic product, refinancing rate, trade balance, and gold and foreign currency reserves, forecast indicators of the exchange rate have been developed. The results of the study show that a flexible monetary policy of the Central Bank, economic growth stimulation, and reduction of dollarization are crucial for exchange rate stabilization. The model provides forecasts for 2025–2030 and analyzes their implications for economic policy.

Key words: exchange rate, inflation, real GDP, refinancing rate, trade balance, gold and foreign exchange reserves, econometric model, forecasting, Uzbekistan, monetary policy, dollarization.

Аннотация: В данной статье посредством многопараметрической эконометрической модели проанализированы основные внутренние и внешние факторы, влияющие на формирование валютного курса в Узбекистане, а также их взаимосвязь. На основе динамики инфляции, реального валового внутреннего продукта, ставки рефинансирования, внешнеторгового баланса и золотовалютных резервов разработаны прогнозные показатели валютного курса. Результаты исследования показывают, что для стабилизации курса важное значение имеет гибкая денежно-кредитная политика Центрального банка, стимулирование экономического роста и снижение уровня долларизации. На основе модели представлены прогнозы на 2025–2030 годы и проанализировано их влияние на экономическую политику.

Ключевые слова: валютный курс, инфляция, реальный ВВП, ставка рефинансирования, внешнеторговый баланс, золотовалютные резервы, эконометрическая модель, прогнозирование, Узбекистан, денежно-кредитная политика, долларизация.



KIRISH

Monetar siyosatda dollarlashuvni kamaytirish, milliy valyutadagi depozitlar jozibadorligini oshirish, imtiyozli kreditlar hajmini qisqartirish hamda foiz stavkalarini bozor mexanizmlari asosida belgilash muhim yo'nalishlar sifatida belgilanmoqda. Bu choralar valyuta barqarorligini ta'minlash va inflyatsiyani pasaytirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, mahalliy ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash, eksport hajmini oshirish hamda investitsiyalarni jalb qilish so'mning qadrsizlanishiga qarshi samarali choralar hisoblanadi. Valyuta kursining barqarorligi esa iqtisodiyotning raqobatbardoshligini ta'minlashda muhim omil bo'lib qolmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston iqtisodiyotida valyuta kursining shakllanishi va uning barqarorligi masalasi ko'plab iqtisodchilar e'tiborida bo'lib kelmoqda. Valyuta siyosati davlatning umumiy makroiqtisodiy strategiyasining tarkibiy qismi sifatida qaraladi. Bu borada O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan 2017-yildan boshlab bosqichma-bosqich erkin valyuta siyosatiga o'tish amalga oshirildi. A.X. Qurbonovning ta'kidlashicha, bu o'zgarish mamlakatda tashqi savdo balansining erkinlashuvi va to'lov balansining yaxshilanishiga xizmat qildi.

Xalqaro tajribalar ham O'zbekiston valyuta siyosatini tahlil qilishda muhim omil hisoblanadi. Masalan, M. Xolmatov tomonidan olib borilgan tadqiqotda Markaziy Osiyo mamlakatlari, xususan Qozog'iston va Qirg'iziston tajribalari bilan taqqoslovii tahlil berilgan bo'lib, unda konvertatsiya darajasi va valyuta intervensiyasi vositalarining samaradorligi o'rganilgan. Muallif ushbu davlatlarda valyuta kursining shakllanishi ko'p jihatdan eksport-import hajmi, xomashyo bozorlaridagi kon'yunktura va tashqi qarz ko'rsatkichlariga bog'liqligini ko'rsatgan.

N.S. Muxitdinov esa o'z maqolasida ichki valyuta bozorining likvidligi, banklararo savdo mexanizmlari va kursga bo'lgan kutilmalarning valyuta kursiga ta'sirini alohida ajratib ko'rsatadi. Unga ko'ra, kursning nominal va real shakllari o'rtasidagi tafovut uzoq muddatda inflatsiyaviy bosim va raqobatbardoshlik darajasiga ta'sir ko'rsatadi. Bundan tashqari, O'zbekiston iqtisodiyotida real effektiv valyuta kursining (REER) o'zgarishlari tashqi savdo raqobatbardoshligi bilan bevosita bog'langan.

T.A. Abduqodirov va L.T. Rashidovlar o'z izlanishlarida valyuta kursining shakllanishida pul-kredit siyosati vositalarining roli, xususan asosiy stavkaning yuqoriligi, inflyatsiya kutilmalari va monetar bazaning kengayishi muhim omillar sifatida ko'rsatib o'tilgan. Ularning fikricha, kursning barqarorligi nafaqat tashqi omillarga, balki ichki fiskal intizom va budjet defitsiti bilan ham bog'liq.

E. Karimov esa valyuta kursi prognozlarida ekonometrik modellashtirishning ahamiyatiga e'tibor qaratadi. Uning ishlanmalari ARIMA, GARCH kabi modellardan foydalangan holda kurs tebranishlarini prognozlash imkoniyatlarini ochib beradi. Ushbu yondashuvlar, ayniqsa, qisqa muddatli prognozlarda dolzarb hisoblanadi.

Shuningdek, Jahon banki va Xalqaro valyuta jamg'armasi tomonidan tayyorlangan hisobotlarda O'zbekiston valyuta siyosatining erkinlashuvi ijobiy baholangan bo'lib, bu mamlakatdagi investitsiya muhiti va tashqi savdo erkinligi uchun muhim qadam sifatida e'tirof etiladi. Ushbu manbalar kurs tebranishlarining asosan tashqi savdo disbalansi va kapital oqimlariga bog'liqligini ko'rsatadi.

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston valyuta kursining shakllanishi ko'p omilli va murakkab jarayon bo'lib, unda inflyatsiya, monetar siyosat, to'lov balansi, eksport-import hajmi, valyuta intervensiyasi hamda investorlar ishonchi muhim rol o'ynaydi. Ilmiy tadqiqotlar bu omillarning o'zaro bog'liqligini chuqur yoritib, prognozlashda qimmatli nazariy va amaliy asoslarni taqdim etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda asosiy ma'lumotlar O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, Davlat statistika qo'mitasi hamda Jahon banki va Xalqaro valyuta jamg'armasi hisobotlaridan olindi. Ma'lumotlar dinamik qatorlar ko'rinishida yig'ilib, ularning tahlili ekonometrik usullar, xususan trend tahlili va regressiya modellaridan foydalangan holda amalga oshirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda valyuta kursining shakllanishi inflyatsiya darajasi va to'lov balansining holati bilan chambarchas bog'liq bo'lib, bu omillar makroiqtisodiy barqarorlikka bevosita ta'sir ko'rsatadi. Kelgusi yillarda inflyatsiya 9–11 % atrofida prognoz qilinmoqda, bu esa iqtisodiy sharoitning yaxshilanishi bilan izohlanmoqda. Shu bilan birga, Markaziy bankning asosiy siyosat stavkasining yuqoriligi iqtisodiy faollikni cheklab, kreditlar tannaxining oshishiga va investitsiyalarning pasayishiga olib kelmoqda. Pul massasining siqilishi ichki talabni susaytirib, iqtisodiy o'sishni sekinlashtirishi mumkin. Markaziy bankning qat'iy pul-kredit siyosati valyuta kursining barqarorligini saqlashda muhim bo'lsa-da, iqtisodiy faollikka bosim o'tkazadi. Shu sababli siyosatni moslashuvchanlashtirish, inflyatsiyani jilovlash bilan birga o'sishni rag'batlantirish zarur.

O'zbekistonda valyuta kursi va unga ta'sir etuvchi omillarni ekonometrik modellashtirish masalalarini tadqiq qilishda valyuta kursini belgilash va uni bir maromda, stasionar holatda ushlab turish murakkab masala bo'lib, unga bir vaqtning o'zida ham ichki, ham tashqi omillar ta'sir ko'rsatadi. Ayrim tashqi omillar bevosita emas, balki bilvosita ta'sir qiladi. Shuning uchun mazkur ta'sirlarni o'rganish uchun ko'p omilli ekonometrik model tuzish lozim bo'ladi. Ko'p omilli ekonometrik modelda natijaviy omil sifatida O'zbekistonda valyuta kursi — so'm (Y) qabul qilinadi. Ushbu omilga ta'sir etuvchi omillar quyidagilar: real YalM, mlrd so'm (X_1); inflyatsiya darajasi, % (X_2); qayta moliyalash stavkasi, % (X_3); tashqi savdo balansi, mlrd so'm (X_4); oltin-valyuta zaxiralarning o'zgarishlari, % (X_5).

Ko'p omilli ekonometrik modelga kiritilayotgan omillarning o'lchov birliklari turlicha bo'lganligi sababli, ularning qiymatlarini logarifmlash orqali yagona o'lchov birligiga keltiriladi.

Dastlab, ko'p omilli ekonometrik modelda qatnashuvchi omillar bo'yicha tavsifiy statistika o'tkaziladi. Quyidagi jadvalda modelga kiruvchi omillarning tavsifiy statistika natijalari keltirilgan (1-jadval).

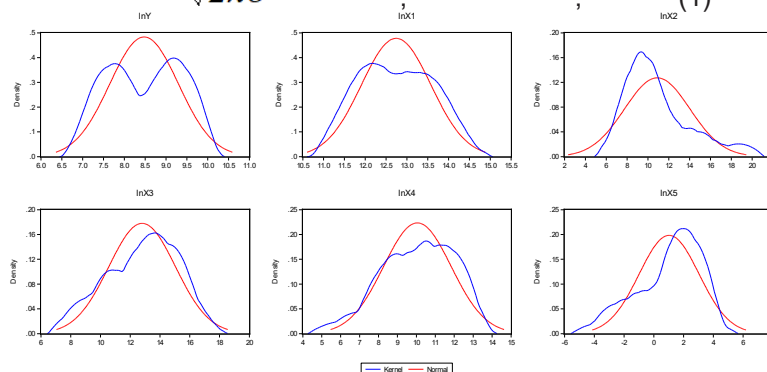
1-jadval. Omillar bo'yicha tavsifiy statistika natijalari¹

	LN _Y	LN _{X1}	LN _{X2}	LN _{X3}	LN _{X4}	LN _{X5}
Mean	8.476166	12.74238	10.89867	12.80000	10.05306	1.026667
Median	8.544867	12.66816	10.00000	13.50000	9.901716	1.900000
Maximum	9.466569	14.10219	18.70000	16.00000	12.24453	3.400000
Minimum	7.407196	11.59290	7.340000	9.000000	6.282080	-3.300000
Std. Dev.	0.825508	0.835095	3.133929	2.242448	1.786036	2.012982
Skewness	-0.062969	0.111610	1.162046	-0.405795	-0.475237	-0.901486
Kurtosis	1.238862	1.664286	3.632026	2.054468	2.269580	2.571665
Jarque-Bera	1.948416	1.146225	3.625535	0.970445	0.898072	2.146363
Probability	0.377491	0.563768	0.163202	0.615560	0.638243	0.341919
Sum	127.1425	191.1357	163.4800	192.0000	150.7960	15.40000
SumSq. Dev.	9.540486	9.763375	137.5012	70.40000	44.65895	56.72933
Observations	15	15	15	15	15	15

Jadval ma'lumotlaridan har bir omilning o'rtacha qiymati (mean), medianasi (median), maksimal va minimal qiymatlari (maximum, minimum) qiymatlarini ko'rish mumkin. Bundan tashqari har bir omilning standart chetlanishi (std. dev. (Standart Devation) - standart chetlanish koeffitsiyenti har bir o'zgaruvchilarning o'rtacha qiymatdan qanchalik chetlanganligini ko'rsatadi) qiymatlari keltirilgan.

Normal taqsimot funksiyasi quyidagi formula bilan aniqlanadi (1-rasm):

$$p(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi\sigma}} \cdot e^{-\frac{(x-a)^2}{2\sigma^2}} \quad -\infty < x < \infty, \quad (1)$$



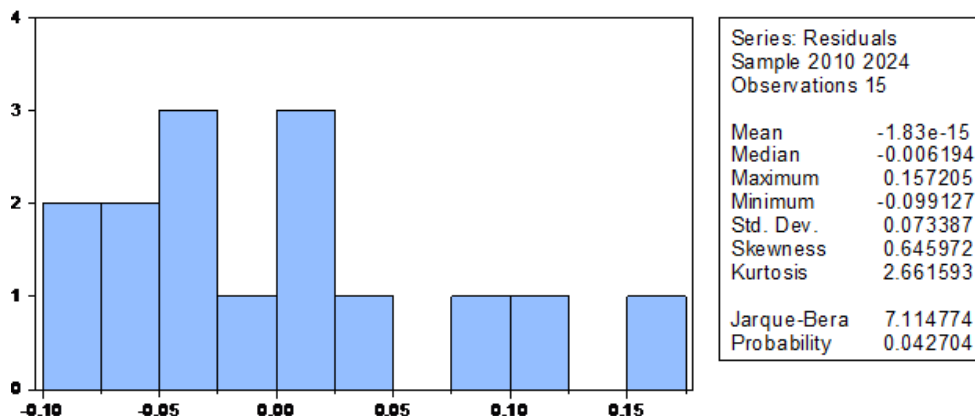
1-rasm. Omillarning taqsimot zichligi funktsiyalari grafiklari²

1 Muallif ishlanmasi
2 Muallif ishlanmasi



1-rasmdagi grafiklardan shuni ko'rish mumkinki, barcha omillar normal taqsimot qonuniga bo'ysunar ekan. Hisoblangan $\ln Y$, $\ln X_3$, $\ln X_4$ va $\ln X_5$ omillarning asimetriya koeffitsiyenti manfiy bo'lganligi sababli ular grafiklarining chap "dumi" nazariy normal taqsimot grafiklaridan chapga surilgan. Qolgan $\ln X_1$ va $\ln X_2$ omillarning asimetriya koeffitsiyentlari musbat bo'lganligi uchun, mazkur omillarning taqsimot funksiyasi grafiklarining o'ng "dumi" nazariy normal taqsimot grafiklaridan o'ngga surilgan.

2-rasmdan ko'rish mumkinki, natijaviy omilning ham normal taqsimotga bo'ysunishini tekshirish uchun Jak-Bera mezonidan foydalandik. Mazkur mezon statistik mezon bo'lib, kuzatuvlar xatolarini normal taqsimot momentlari bilan uchinchi moment (asimetriya) va to'rtinchi momentini (ekssess) normal taqsimotga tekshiradi va $S = 0$ hamda $K = 3$ (2-rasm).



2-rasm. Natijaviy omilning taqsimot gistogrammasi³

Jak-Bera (Jarque-Bera) mezonida $H_0 : S \neq 0, K \neq 3$ gipotezaga qarshi $H_0 : S = 0, K = 3$ nolinch gipoteza tekshiriladi, bu yerda S - asimetriya koeffitsiyenti, K - ekssess koeffitsiyenti.

2-rasmdan shuni ko'rish mumkinki, natijaviy omil normal taqsimotga bo'ysunar ekan. Bu hisoblangan parametrlar va mezonlar tomonidan tasdiqlanmoqda, ya'ni Jak-Bera hisoblangan koeffitsiyenti 7,1148 ga teng va uning ehtimolligi (Probability=0,0427) 0,05 dan kichik.

O'zbekistonda valyuta kursi ($\ln Y$) va unga ta'sir etuvchi omillar ($\ln X_i$) bo'yicha tuziladigan ko'p omilli ekonometrik modelga kiruvchi omillarni tanlashda omillar o'rtasida bog'lanish zichliklarini aniqlash muhim hisblanadi. Buning uchun natijaviy ($\ln Y$) va ta'sir etuvchi omillar ($\ln X_i$) o'rtasida korrelyatsiya tahlili o'tkaziladi. Ushbu hisob-kitoblar jarayonida omillar o'rtasida xususiy va juft korrelyatsiya koeffitsiyentlari hisoblanadi. Omillar o'rtasida hisoblangan xususiy va juft korrelyatsiya koeffitsiyentlari matrisasi quyidagi 2-jadvalda keltirilgan (2-jadval).

2-jadval. Omillar o'rtasida hisoblangan korrelyatsion matrisa⁴

Probability	$\ln Y$	$\ln X_1$	$\ln X_2$	$\ln X_3$	$\ln X_4$	$\ln X_5$
$\ln Y$	1.000000					
$\ln X_1$	0.974416	1.000000				
	15.63193	-----				
	0.0000	-----				
$\ln X_2$	0.655890	0.222626	1.000000			
	3.373080	0.823352	-----			
	0.0073	0.4252	-----			
$\ln X_3$	0.657198	0.542971	0.268795	1.000000		
	3.143834	2.331299	1.006183	-----		
	0.0078	0.0365	0.3327	-----		
$\ln X_4$	-0.953479	-0.646809	0.363591	0.527140	1.000000	
	-11.40398	-2.90852	1.407262	2.236621	-----	

3 Muallif ishlanmasi

4 Muallif ishlanmasi

	0.0000	0.0302	0.1828	0.0435	-----	
$\ln X_5$	-0.621293	-0.631447	0.037755	-0.247958	-0.646177	1.000000
	-2.858811	-2.867541	0.136226	-0.922847	-3.052758	-----
	0.0134	0.0319	0.8937	0.3729	0.0093	-----

Demak, O'zbekistonda valyuta kursi ($\ln Y$) bo'yicha tuziladigan ko'p omilli ekonometrik modelga kiritiladigan omillar o'rtasida korrelyatsiya koeffitsiyentlari Styudentning t-mezoni hisoblangan qiymati va ehtimolligi bo'yicha qo'yiladigan talablarga to'la javob berar ekan.

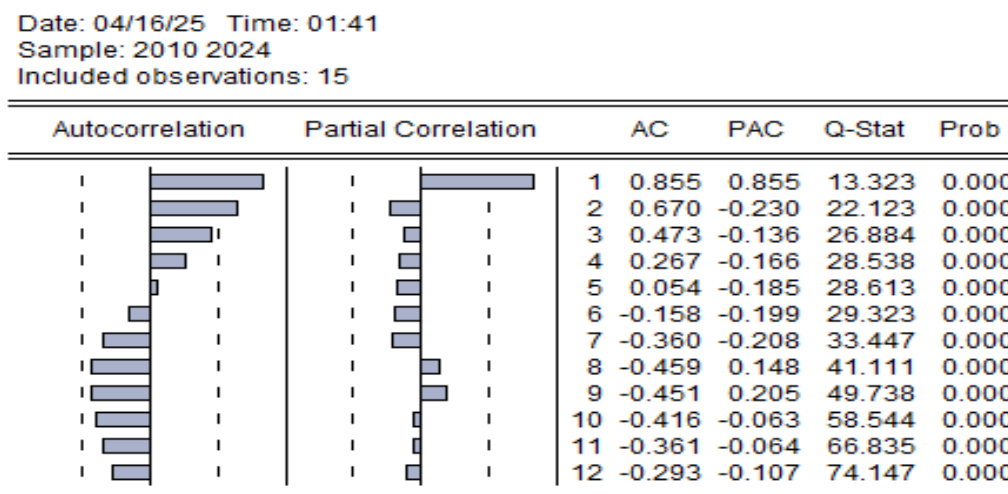
Omillar aniqlab olingandan so'ng chiziqli ko'p omilli ekonometrik model tuzamiz. Umumiy holda chiziqli ko'p omilli ekonometrik model quyidagi ko'rinishga ega:

$$y = a_0 + a_1 x_1 + a_2 x_2 + \dots + a_n x_n + \varepsilon, \quad (3)$$

bu yerda y – natijaviy omil, x_i - ta'sir etuvchi omillar, ε - tasodifiy xato.

Ko'p omilli ekonometrik modeldagi (3) noma'lum $a_0, a_1, a_2, \dots, a_n$ parametrlarini aniqlashda “eng kichik kvadratlar usuli” dan foydalanamiz.

Natijaviy omil qoldiqlarida avtokorrelyatsiyani tekshirishda hisoblangan avtokorrelyatsiya va xususiy avtokorrelyatsiya qiymatlari tekshiriladi. Agar ushbu ko'rsatkichlarning hisoblangan qiymatlari kamayish tartibi bilan joylashgan bo'lsa hamda ularning ehtimolliklari (prob.)=0.05 dan kichik bo'lsa, avtokorrelyatsiya mavjud emas deyiladi va avtokorrelyatsiya va xususiy avtokorrelyatsiya bo'yicha diagramma tuziladi (3-rasm).



3-rasm. Avtokorrelyatsiya va xususiy avtokorrelyatsiya koeffitsiyentlari grafigi

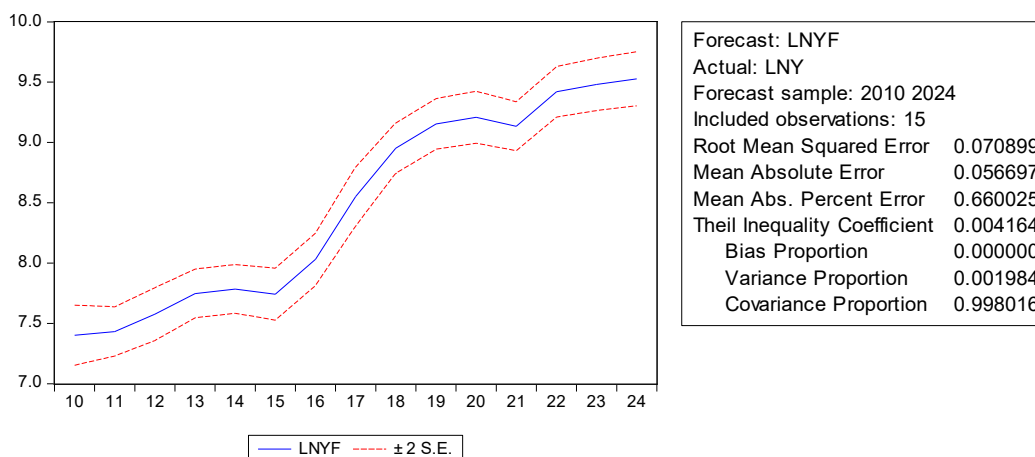
3-rasmda keltirilgan ma'lumotlardan shuni ko'rish mumkinki, yuqorida keltirilgan shartlar bajarilgan, ya'ni ko'rsatkichlarning hisoblangan qiymatlari kamayish tartibi bilan joylashgan hamda ularning ehtimolliklari (prob.) 0.05 dan kichik. Demak, davlat byudjetiga undirilgan import boji ($\ln Y$) qoldiqlarida avtokorrelyatsiya mavjud emas ekan.

Hisoblangan (4) ko'p omilli ekonometrik modeldan kelgusi davrlarga natijaviy ko'rsatkichni prognozlashda MAPE (Mean absolute percent error – foizlardagi o'rtacha absolyut xatolik) koeffitsiyenti hisoblanadi va u quyidagi formula yordamida topiladi:

$$MAPE = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \frac{|y_i - \hat{y}_i|}{y_i} \cdot 100\% \quad (6)$$

bu yerda y_i - natijaviy omilning haqiqiy qiymatlari, \hat{y}_i - natijaviy omilning hisoblangan qiymatlari.

Agar hisoblangan MAPE koeffitsiyenti qiymati 15,0 foizdan kichik bo'lsa, modeldan natijaviy omilni prognozlashda foydalanish mumkin bo'ladi, aks holda foydalanib bo'lmaydi. Davlat byudjetiga undirilgan import bojlari bo'yicha MAPE koeffitsiyentining qiymati 0,6600 foizni tashkil etmoqda (4-rasm).



4-rasm. Hisoblangan ko'p omilli ekonometrik modeldan prognozda foydalanish ko'rsatkichlari

Bu esa 15,0 foizdan kichik (MAPE=0,6600). Shuning uchun ham ko'p omilli ekonometrik modeldan O'zbekistonda valyuta kursini prognozlashda foydalanish mumkin.

Shunday qilib, O'zbekistonda valyuta kursi va unga ta'sir etuvchi omillar bo'yicha tuzilgan ko'p omilli ekonometrik model bir qator mezonlar yordamida tekshirildi va undan kelgusi davrlarda omillarni prognozlashda foydalanish mumkinligi aniqlandi. Shuning uchun ham ko'p omilli ekonometrik model yordamida O'zbekistonda valyuta kursini kelgusi davrlarga prognoz hisoblarini amalga oshiramiz.

Buning uchun avvalo har bir ta'sir etuvchi omil bo'yicha trend model tuzamiz. Trend model – bu ta'sir etuvchi omilning vaqtga bog'liq funksiyasidir hamda u umumiy holda quyidagi ko'rinishga ega:

$$X_t = \beta_0 + \beta_1 \cdot t + \varepsilon$$

Real YAİM ($\ln X_1$) bo'yicha trend model quyidagi ko'rinishga ega:

$$\ln \hat{X}_1 = 11,2539 + 0,1861 \cdot t$$

$$R^2 = 0,9929, F_{\text{hisob}} = 1808,7028, t_{\text{hisob}} = 42,5053.$$

Inflyasiya darajasi ($\ln X_2$) bo'yicha trend model quyidagi ko'rinishga ega:

$$\ln \hat{X}_2 = 9,5649 + 0,0407 \cdot t$$

$$R^2 = 0,5659, F_{\text{hisob}} = 77,9908, t_{\text{hisob}} = 3,8831.$$

Qayta moliyalash stavkasi ($\ln X_3$) bo'yicha trend model quyidagi ko'rinishga ega:

$$\ln \hat{X}_3 = 10,8429 + 0,2001 \cdot t$$

$$R^2 = 0,7380, F_{\text{hisob}} = 40,6127, t_{\text{hisob}} = 2,0152.$$

Tashqi savdo balansi ($\ln X_4$) bo'yicha trend model quyidagi ko'rinishga ega:

$$\ln \hat{X}_4 = 6,9964 + 0,3021 \cdot t$$

$$R^2 = 0,9153, F_{\text{hisob}} = 140,4598, t_{\text{hisob}} = 11,8516.$$

Oltin-valyuta zaxiralarining o'zgarishlari ($\ln X_5$) bo'yicha trend model quyidagi ko'rinishga ega:

$$\ln \hat{X}_5 = 3,6467 - 0,3275 \cdot t$$

$$R^2 = 0,5294, F_{\text{hisob}} = 14,6235, t_{\text{hisob}} = -3,8241.$$

Ta'sir etuvchi omillar va vaqt omili o'rtasida tuzilgan trend modellar tahlili shuni ko'rsatadiki trend modellardagi barcha hisoblangan koeffitsiyentlari statistik ahamiyatligi, parametrlarining ishonchliligi aniqlandi.

Demak, trend modellarini hisoblaymiz va ularning hisoblangan qiymatlarini ko'p omilli ekonometrik modelga qo'yib, avvalo ta'sir etuvchi omillarning prognoz qiymatlarini, keyin esa natijaviy omilni prognoz qilamiz. Prognoz qilingan qiymatlarni logarifmdan ozod etish uchun ularni potensiyalaymiz. Natijada O'zbekistonda valyuta kursining ko'p omilli ekonometrik modelga kiritilgan omillarining prognoz davridagi qiymatlariga ega bo'lamiz (3-jadval).



3-jadval. O'zbekistonda valyuta kursi va unga ta'sir etuvchi omillarning 2010-2024-yillardagi dinamikasi va 2025-2030-yillarga prognoz qiymatlari

Yillar	Valyuta kursi, so'm, Y	YAIM, mlrd. so'm, X1	Inflyasiya darajasi, %, X2	Qayta moliyalash stavkasi, %, X3	Tashqi savdo balansi, mlrd. so'm. X4	Oltin valyuta zaxiralari o'zgarishlari, %, X5
2010	1647,80	108325,70	7,34	14	-534,90	3,4
2011	1723,40	119532,10	7,64	12	-2353,80	2,7
2012	1890,50	127590,20	10,8	12	-7237,20	1,8
2013	2097,20	153311,30	10,8	12	-7798,20	2,1
2014	2314,90	186829,50	9,2	10	-7970,30	2,3
2015	2573,50	221350,90	8,4	9	-7103,50	-0,3
2016	2968,90	255421,90	9,7	9	-11560,90	2,4
2017	5140,30	317476,40	18,7	11,5	-19964,60	1,9
2018	8339,55	426641,00	14,5	14,5	-74762,30	2,5
2019	9507,56	532712,50	15,2	16	-84820,20	0,5
2020	10476,92	605514,90	11,2	15	-81638,90	2,6
2021	10837,66	738425,20	10	14	-121802,10	-1,7
2022	11225,46	888341,70	12,3	15,5	-162350,00	-2
2023	12338,77	1000007,20	8,7	14	-207841,80	0,5
2024	12920,48	1332000,30	9	13,5	-156360,63	-3,3
2025*	12674,00	1514960,62	10,22	14,04	-137270,27	1,59
2026*	13521,70	1647822,04	10,26	14,24	-156652,77	1,92
2027*	13864,10	1972929,40	10,30	14,44	-146366,20	2,25
2028*	14232,21	2148101,53	10,34	14,64	-158886,76	2,58
2029*	14872,45	2410054,69	10,38	14,84	-169063,05	2,90
2030*	15324,82	2744817,10	10,42	15,04	-176329,03	3,23

Yuqorida ta'kidlanganidek, ushbu jadvaldagi omillarning avvalo prognoz qiymatlari aniqlab olindi, shundan keyin natijaviy omil sifatida ilmiy dissertatsiya ishining asosiy mazmunini ifodalovchi O'zbekistonda valyuta kursining shakllanishi va uning prognoz qiymatlari aniqlandi. Bundan tashqari har bir omilning qiymatlarini va prognoz bo'yicha olingan natijalari asosida alohida grafiklar shakllantirish mumkin.

Shunday qilib, kelgusi yillarda O'zbekistonda valyuta kursining shakllanishi ichki va tashqi iqtisodiy jarayonlarga, inflyatsiya darajasiga hamda Markaziy bankning pul-kredit siyosatiga bog'liq holda o'zgarib borishi kutilmoqda. Shu sababli, makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash maqsadida milliy ishlab chiqarishni rivojlantirish, savdo balansidagi nomutanosiblikni kamaytirish hamda investitsion muhitni yaxshilash asosiy strategik yo'nalishlardan biri sifatida e'tiborga olinishi lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston valyuta kursining shakllanishi murakkab va ko'p omilli jarayon bo'lib, u ichki va tashqi makroiqtisodiy muvozanatga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Mamlakatda olib borilayotgan monetar islohotlar, jumladan, pul-kredit siyosatining qat'iylashuvi, inflyatsiyaga qarshi kurash va to'lov balansining barqarorligi valyuta kursini nisbatan barqarorlashtirishga xizmat qilmoqda. Biroq, eksport-import nomutanosibligi, tashqi qarzar hajmi va global bozorlarning o'zgaruvchanligi hali ham muhim xavf omillari sifatida saqlanib qolmoqda.

Sohani rivojlantirish uchun, birinchidan, valyuta bozoridagi axborot shaffofligini oshirish, ikkinchidan, eksportni diversifikatsiyalash orqali tashqi savdo balansini muvozanatlash, shuningdek, iqtisodiyotda ishlab chiqarish va innovatsion salohiyatni oshirish zarur. Shuningdek, valyuta kursini prognozlashda zamonaviy statistik va econometrik modellarni keng qo'llash, kursga ta'sir etuvchi omillarni muntazam monitoring qilish va banklararo valyuta savdosi mexanizmlarini takomillashtirish barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

**Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:**

1. International Monetary Fund. Uzbekistan: Selected Issues. IMF Country Report No. 22/120. – Washington: IMF, 2022.
2. Reinhart, C.M., Rogoff, K.S. This Time Is Different: Eight Centuries of Financial Folly. – Princeton: Princeton University Press, 2009. – 496 p.
3. Krugman, P. Exchange Rate Instability. – Cambridge: MIT Press, 1989. – 152 p.
4. Dornbusch, R. Exchange Rate Economics: Where Do We Stand? – Brookings Papers on Economic Activity, 1980(1), pp. 143–185.
5. Obstfeld, M., Rogoff, K. Foundations of International Macroeconomics. – Cambridge: MIT Press, 1996. – 832 p.
6. Krugman, P., Obstfeld, M., Melitz, M. International Economics: Theory and Policy. – Boston: Pearson, 2021. – 792 p.
7. Mishkin, F.S. The Economics of Money, Banking, and Financial Markets. – New York: Pearson, 2019. – 736 p.
8. Dornbusch, R., Fischer, S., Startz, R. Macroeconomics. – New York: McGraw-Hill, 2018. – 608 p.
9. A.X. Qurbonov. Valyuta kursining shakllanish omillari va ularning tahlili. – T.: Iqtisodiyot, 2019. – 184 b.
10. M. Xolmatov. O'zbekistonning valyuta siyosati va mintaqaviy tajriba. – T.: Fan va taraqqiyot, 2020. – 208 b.
11. T.A. Abduqodirov, L.T. Rashidov. Pul-kredit siyosati va valyuta kursi. – T.: Ilm ziyo, 2018. – 192 b.



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>